

Park je umělým ekosystémem. Tvoří část města nebo krajiny, kde je zeleň udržovaná. V minulosti byly parky často zakládány v okolí zámků, později pak v okolí významných městských budov. Slouží především k rekreaci lidí – lidé sem chodí na procházky, mohou tu sportovat, hrají si zde děti.

Zámecké parky byly zakládány podle určitých pravidel (konkrétní druhy stromů, způsob výsadby). Typický park je tvořen stromy, keři, cestami s lavičkami. Často jsou zde i vodní plochy – jezírka, rybníky nebo potoky. Součástí parku bývají dekorativní stavby – altánky, fontány, sochy.

- 1 Roztříd živočichy na obrázku na savce, ptáky, plazy a bezobratlé.
- 2 Urči, které rostliny na obrázku patří mezi stromy, keře a byliny.
- 3 Které další druhy rostlin a živočichů jsi už viděl(a) v parcích?
- 4 **W** Vycházka do parku
 - ♦ V blízkém parku se pokus určit rostoucí stromy a keře. Při určování pracuj s atlasem rostlin.
 - ♦ Vyfotografuj nebo nakresli do skicáku, které živočichy jsi v parku zahlédl(a).

ROSTLINY

- 1 šeřík obecný
- 2 zlatice prostřední (lidově „zlatý déšť“)
- 3 zimostráž vždyzelený
- 4 jalovec chvojka
- 5 trnovník akát
- 6 jirovec maďal
- 7 jeřáb ptačí
- 8 sněženka podsněžník
- 9 bledule jarní
- 10 tulipán
- 11 narcis
- 12 sedmikráska chudobka

ŽIVOČICHOVÉ

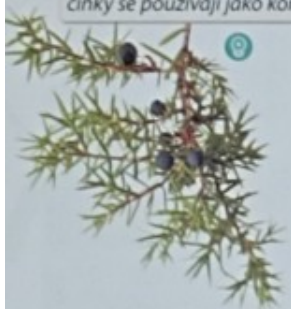
- 13 potkan obecný
- 14 ježek západní
- 15 plíšik lískový
- 16 plíšik s mláďaty v hnízdě
- 17 hrdlička zahradní
- 18 vrabec obecný
- 19 strakapoud velký
- 20 drozd zpěvný
- 21 hnízdo drozda
- 22 ještěrka zelená 🐸
- 23 babočka admirál
- 24 bělásek zelný
- 25 pásovka keřová
- 26 ploštice (ruměnice pospolná)
- 27 chroust obecný
- 28 včela medonosná

Typickými dřevinami, které můžeme v parcích pozorovat, jsou některé listnaté i jehličnaté stromy a keře. Travnaté plochy bývají doplněny záhony s květinami – často jsou vysazeny do ozdobných obrázců.

Ptačí zob obecný – keř, který se často tvaruje do živých plotů. Černé bobule jsou vyhledávanou potravou ptáků. Pro člověka jsou však jedovaté.

Jalovec obecný – okrasný keř. Aromatické plody zvané jalovčinky se používají jako koření.

Dříšťal – trnitý keř pěstovaný pro okrasné listy, květy i barevné bobule.

Hlohyně šarlatová – okrasný keř, který neztrácí listy ani v zimě.

Pámelník bílý – okrasný keř s bílými bobulemi, lákavými pro ptactvo. Pro člověka jsou ale jedovaté.

ZAPAMATUJ SI!

Konvalinka a česnek medvědí mají podobné listy – pozor na jejich záměnu. Konvalinka je prudce jedovatá!

Růže – tyto keřovité rostliny bývají pro krásu a vůni květů častou součástí květinových záhonů.

Konvalinka vonná – okrasná bylina, jejíž květy omamně voní.

Česnek medvědí – bylina s podzemní cibulí. Využívá se v kuchyni a v léčitelství.

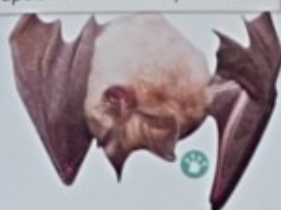

VÍŠ, ŽE...?

Park není totéž co Národní park. NP je rozsáhlejší chráněné území převážně s ekosystémy, které jsou většinou nezměněny lidskou činností.

V parcích se můžeme setkat se zástupci obratlovců i bezobratlých živočichů. Stromů a keřů často využívají ke hnízdění ptáci. Úkryt v korunách stromů hledá i veverka. U rybníka se ukrývají žáby. Přirozenými obyvateli parků jsou mnozí brouci, motýli, žížaly, včely nebo čmeláci.

Vrápenec malý – druh netopýra, který ke svému úkrytu využívá i půdy budov. Na zimu upadá do zimního spánku.

Hlemýžď zahradní – suchozemský plž s ulitou. Patří mezi bezobratlé, žije se rostlinami.

Kos černý – zpěvný pták a typický obyvatel městských parků. Samec je odlišně zbarven než samice.

Ropucha zelená – v parku ji můžeme slyšet za soumraku v blízkosti rybníků.

Holub hřivnák – největší druh holuba ve střední Evropě. Hnízdí na stromech nebo budovách a žije se rostlinnou potravou.

Ruměnice pospolná – je to druh ploštěnce, velmi často se vyskytuje ve skupinách.

Květná zahrada v Kroměříži

VÍŠ, ŽE...?

Květná zahrada v Kroměříži je významný raně barokní park ve stylu francouzské zahrady. V roce 1998 byla zapísána do Seznamu památek UNESCO (organizace OSN pro vzdělání, vědu a kulturu).

ZAPAMATUJ SI!

Ekosystém park je uměle vytvořený člověkem. Rostoucí zeleň je zde udržovaná. V minulosti parky často vznikaly v okolí zámků nebo významných staveb ve městech. Funkce parku je především estetická a relaxační. Lidé ho využívají k odpočinku. Můžeme zde obdivovat celou řadu dřevin i bylin, pozorovat spoustu obratlovců, ale i bezobratlých živočichů.

S **U** **W** **H** Vymysli a napiš se spolužáky krátký příběh na téma park.

C **W** **H** **H** Připravte koláž na téma park. Nezapomeňte si zopakovat, které rostliny a živočichy můžete v parku vidět či slyšet.

Mezi přírodní společenstva patří také **potoky a řeky**. Jejich **sladká voda** je domovem i lovištěm mnoha živých tvorů i rostlin. Co je vlastně potok? Je to přirozený vodní tok, který má menší plochu než řeka a v teplých letních měsících může i vysychat. Místo, kde se voda dostává na povrch, se nazývá **pramen**. Potok může tvořit i **přítoky řek**, které pak **ústí do jezer či moří**. Nemusi téct vždy pouze po povrchu, ale mohou část svého toku vést i pod zemí.

Ve vlastivědě ses dozvěděl(a), že mezi naše nejvýznamnější řeky patří **Labe, Vltava a Morava**. Každá je něčím zajímavá, odlišuje se od jiných.

LABE

Je jednou z největších vodních cest Evropy. Pramení v Krkonoších. Vlévá se do Severního moře. S Vltavou se stéká u Mělníka. Na Labi je vytvořena soustava zdymadel, která zajišťují po celý rok splavnost pro velkou řadu lodí.

soutok Labe a Vltavy

řeka Vltava

VLTAVA

Je považována za naši národní řeku. Pramení na Šumavě. Je také oblíbenou řekou vodáků. Na Vltavě bylo vybudováno velké množství přehrad a vzniklo tím mnoho přehradních nádrží (např. Lipno, Slapy), které slouží k rekreaci.

řeka Morava

MORAVA

Řeka, která dala jméno i historické části naší země. Morava pramení v Jeseníkách. Vlévá se do Dunaje. Po řece Moravě bylo také pojmenováno údolí na povrchu Marsu.

NEBEZPEČNÉ CHOVÁNÍ ČLOVĚKA

Nevhodné zásahy člověka do toku řek se nám dnes vrací v podobě problémů se zadržováním vody v krajině. Voda byla znečišťována jedovatými látkami, které se dostávaly do těl živočichů. Dnes si však člověk daleko více uvědomuje, že zásahy do vodních toků ochuzují přírodu o její rozmanitost.

ROSTLINY V BLÍZKOSTI POTOKŮ A ŘEK

V blízkosti potoků a řek roste celá řada rostlin – dřevin i bylin. Tyto rostliny zpevňují břehy vodních toků a poskytují úkryt mnoha živočichům.

Vrba – ohebné a různobarvné proutě vrby se používá k výrobě ošatek, košů a nábytku. Je také medonosnou rostlinou, která vykvétá brzy na jaře. V léčitelství se využívá její kůra na přípravu odvarů proti zvýšené teplotě a bolesti.

Jasan ztepilý – kvalitní, tvrdé a pružné jasanové dřevo se používá zejména v truhlářství při výrobě nábytku a sportovního náčiní. Jasan je také léčivou rostlinou. Daří se mu ve vlhkých a podmáčených půdách.

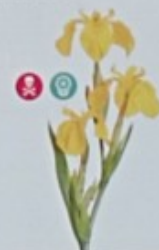

Olše lepkavá – vykvétá brzy na jaře a její pyl může působit problémy alergikům. Dřevo olše je využíváno obdobně jako dřevo jasanu, jen není tolik pružné. Málokdo asi ví, že dřevo olše se používá na výrobu tradičních českých dřeváků.

Břehy potoků a řek mají vlhkou a měkkou zem. Vyrůstá zde velké množství různých druhů bylin, které často pestře kvetou.

Blatouch bahenni – vytrvalá rostlina s leskle žlutými květy. Pozor si na ni dávají všichni býložravci, protože je jedovatá.

Kosatec žlutý – tato rostlina je u nás chráněná. Je slabě jedovatý (zvláště jeho oddenek).

Pomněnka bahenni – daří se jí ve vlhkých půdách. O lidech, kteří mají modré oči, se říká: Má oči jako pomněnky.

Plicník lékařský – jméno dalo plicníku jeho využívání při léčbě plicních nemocí. Odvar ze sušené nati léčí záněty průdušek.

6. PŘÍRODA NA JAŘE

EKOSYSTÉM POTOK A ŘEKA

Společenstvo potoků a řek tvoří **vodní rostliny** a **živočiškové** (žijící přímo ve vodě) a **vlhkomilné** organizmy (žijící v blízkosti vody). Horní tok potoků a řek bývá obvykle rychlejší, neboť voda stéká často ze strmých svahů. Jejich dno je tvořeno balvany. Voda je bohatá na kyslík, je čistá a průzračná. V takové vodě žijí i pstruzi.

1 Roztřídí živočichy na obrázku na savce, ptáky, ryby a bezobratlé.

2 Určí, které rostliny na obrázku patří mezi stromy, keře a byliny.

3 IV Pozoruj život u řeky nebo potoka.

- Která řeka nebo potok se nachází v blízkosti tvého bydliště?
- Zajdi se na toto místo podívat se svým učitelem a spolužáky nebo s rodiči. Pozoruj život kolem tekoucí vody.
- Vyfotografuj nebo nakresli rostliny a živočichy, které jsi spatřil(a).

4 K Tip pro pozorovatele:

Z velké plastové láhve odstraň víčko, nebo seřízni její část. Spodek láhve ponoř do vody a pozoruj přes něj dno potoka (řeky). Jistě objevíš mnoho zajímavého.

VÍŠ, ŽE...?

Rak říční má vysokou schopnost regenerace (obnovování částí těla). Může mu dorůst i oko.

Úhoř říční se vydává na dalekou cestu trvající až 1,5 roku do Sargasového moře. Tam dochází ke tření ryb. Z nakladených jiker se vyvíjejí nejprve larvy, které vypadají jako malé rybky. Ty se vydávají zpět k Evropě. Putují celé 3 až 4 roky. Teprve ve sladkých vodách evropských řek nabývají dospělé podoby. Úhoři se u nás chovají také v umělých líních.

ROSTLINY

- 1 jasan ztepilý
- 2 olše lepkavá
- 3 vrba jiva (samčí květy)
- 4 vrba jiva (samičí květy, lidově „kočičky“)
- 5 vrba bílá
- 6 blatouch bahenní
- 7 kosatec žlutý
- 8 pomněnka bahenní

ŽIVOČICHOVÉ

- 9 vydra říční
- 10 bobr evropský
- 11 bobří hráz
- 12 rak říční
- 13 pstruh obecný potoční
- 14 lipan podhorní (Samice lipana klade jikry do jamek ve štěrkovém dně.)
- 15 střívele potoční
- 16 úhoř říční
- 17 ledňáček říční
- 18 hnízdo ledňáčka
- 19 motýlice obecná
- 20 kachna divoká (kačer)
- 21 kachna divoká (samice s mláděty)

Norek evropský – tento vodní živočich byl u nás vyhuben už v 19. století. Byl loven pro svou vzácnou kožšinu.

